

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/84/2021
Identifikačné číslo spisu: 3019200187
Dátum vydania rozhodnutia: 23. marca 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:3019200187.2

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: A. U. P.-P., J. Č.. XXX/XX, X., A.Č.: XX XXX XXX, proti žalovanému: Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, so sídlom Žellova č. 2, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. s.: 608/2019/301, č.k.: PV 301/00128/2018/R, č.z.:14032/2019 zo dňa 18.2.2019 a rozhodnutia žalovaného č. s.: 122/2019/301, č.k.: PV 301/00299/2018/R, č.z.: 34450/2019 zo dňa 29.4.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 28Sa/17/2019-133 zo dňa 10.6. 2021, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky návrh žalobcu na prerušenie kasačného konania zamietá.
Kasačnú sťažnosť zamietá.
Žalovanému náhradu trov kasačného konania nepriznáva.

O d ť v o d n e n i e

1. Krajský súd v Trenčíne ako správny súd napadnutým rozsudkom č.k. 28Sa/17/2019-133 zo dňa 10.6.2021 zamietol žaloby žalobcu (vedené pod jednou sp. značkou 28Sa/17/2019), ktorými sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovaného č. s.: 608/2019/301, č.k.: PV 301/00128/2018/R, č.z.:14032/2019 zo dňa 18.2.2019 a rozhodnutia žalovaného č.s.: 122/2019/301, č.k.: PV 301/00299/2018/R, č.z.: 34450/2019 zo dňa 29.4.2019 (ďalej preskúmané rozhodnutie 1 a 2).

2. Žalovaný preskúmaným rozhodnutím 1 zo dňa 18.2.2019 zmenil platobný výmer č. : PV 301/00128/2018 zo dňa 28.8.2018 vydaný Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, pobočka Trenčín tak, že žalobca je povinný zaplatiť zdravotnej poisťovni Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s. nedoplatok na poistnom z ročného zúčtovania poistného za rok 2017 v sume 741,72 eur v zmysle § 19 ods. 9 zákona č. 580/2004 Z.z. a nahradiť zdravotnej poisťovni trovy konania 5 eur. Nakoľko účastníkovi konania bola výkazom nedoplatkov č. 1728161413 predpísaná časť nedoplatku na preddavkoch na poistné za obdobie roka 2017 v sume 556,29 eur, úrad ho zaviazal na úhradu

nedoplatku na poistnom z ročného zúčtovania poistného na rok 2017 v sume 185,43 eur a k úhrade trov konania v sume 5 eur.

3. Preskúmaným rozhodnutím 2 zo dňa 29.4.2019 žalovaný odvolanie žalobcu proti platobnému výmeru č.: PV 301/00299/2018 zo dňa 19.12.2018, ktorý bol vydaný Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, pobočka Trenčín zamietol a platobný výmer potvrdil. Týmto platobným výmerom úrad uložil žalobcovi ako platiteľovi poistného, ktorý bol evidovaný ako samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej SZČO) podľa § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 580/2004 Z.z., zaplatiť zdravotnej poisťovni preddavky na poistné na verejné zdravotné poistenie od 1.1.2018 do 31.10.2018 v sume 638, 40 eur podľa § 16 ods. 1 a 2 písm. b/ cit. zákona a trov konania v sume 5 eur.

4. Obe prvostupňové správne rozhodnutia vychádzali zo skutkového zistenia, že v rozhodnom období v rokoch 2017 a 2018 bol žalobca evidovaný ako SZČO - držiteľ živnostenského oprávnenia a vznikla mu za uvedené obdobie odvodová povinnosť ako SZČO, ktorá v tomto období nemala pozastavenú živnosť. Povinnosť odvádzať preddavok na poistnom na verejné zdravotné poistenie mal podľa § 16 ods. 2 písm. b/ zákona č. 580/2004 Z.z., najmenej však zákonom stanovenú minimálnu sumu.

5. V prvom prvostupňovom rozhodnutí bolo vykonané ročné zúčtovanie poistného za rok 2017 za základe údajov z daňového priznania platiteľa poistného, ktoré zaslala Finančná správa SR. Z podielu základu dane z príjmov fyzických osôb zo zárobkovej činnosti dosiahnutého v roku 2017 v sume 2152 eur a koeficientu 1,486 vypočítala vymeriavací základ 1448,18 eur. Vypočítaný vymeriavací základ je menší ako zákonom stanovený minimálny vymeriavací základ pre SZČO, preto bol upravený podľa § 13 ods. 9 cit. zákona na sumu 5298 eur. Vynásobením výsledného vymeriavacieho základu sadzbou poistného vo výške 14% (§ 12 ods. 1 písm. c/ cit. zákona), vznikne poistné v sume 741,72 eur, ktoré je zároveň aj nedoplatkom, pretože platiteľ nezaplatil žiaden preddavok. Platiteľovi poistného bol v ročnom zúčtovaní za rok 2017 zohľadnený nedoplatok na preddavkoch na poistné v celkovej sume 556,29 eur predpísaný právoplatným výkazom nedoplatkov č. 1728161413 zo dňa 9.10.2017. Na základe toho bola od výsledku ročného zúčtovania poistného za rok 2017 odpočítaná táto suma a vznikol tak nedoplatok, ktorý je platiteľ poistného povinný uhradiť vo výške 185,43 eur.

6. Čo sa týka v poradí druhého prvostupňového rozhodnutia, prvostupňový správny orgán vykonal ročné zúčtovanie poistného za obdobie od 1.1.2018 do 31.10.2018. Zdravotná poisťovňa pri výpočte preddavkov za toto obdobie vychádzala zo základu dane na základe údajov Finančnej správy SR. Základ dane mal žalobca 2944 eur, pričom pri vydelení koeficientom 1,486 a sadzbe poistného 14% je vypočítaný mesačný preddavok na poistné 23,12 eur. Upravený minimálny mesačný preddavok na poistné podľa § 16 ods. 8 a 9 cit. zákona je 63,84 eur pri minimálnom vymeriavacom základe 456 eur mesačne. Za desať mesiacov sporného obdobia roku 2018 je tak suma preddavkov na verejné poistenie v sume 638,40 eur.

7. Žalovaný sa v oboch preskúmaných rozhodnutiach vyjadroval k základnej odvolacej námietke žalobcu a to, že účastník konania odmietal zaplatiť poistné na verejné zdravotné poistenie z toho dôvodu, že odmieta platiť zdravotné poistenie, nakoľko nežiada „protislužbu“, t. j. ponúkané zdravotné ošetrenie a všetky služby s tým spojené. Žalovaný skonštatoval, že povinné zdravotné poistenie zabezpečuje dostupnosť zdravotnej starostlivosti každému občanovi, pričom princípy solidarity sa môžu uplatňovať, len pokiaľ sú všetci povinne do tohto systému zapojení. Každý je povinne zdravotne poistný a to bez ohľadu na jeho postoj k systému zdravotného poistenia, na jeho vierovyznanie alebo svetonázor, ktoré sú plne rešpektované, ale nemajú vplyv na povinnosť byť zúčastnený na verejnom zdravotnom poistení, na základe čoho nie je možné platiteľa poistného z tohto systému vylúčiť. Platiteľ poistného nepoprel skutočnosť, že neuhradil poistné za rok 2017 ani 2018 vyčíslené v napadnutých platobných výmeroch. Žalovaný na tieto námietky platiteľa poistného neprihliadol, nakoľko povinnosť platiť poistné na verejné zdravotné poistenie vyplýva priamo zo zákona č. 580/2004 Z.z.

8. Správny súd v napadnutom rozsudku č.k. 28Sa/17/2019-133 zo dňa 10.6. 2021 sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom žalovaného. Jedinou námietkou žalobcu v správnej žalobe bolo, že

odmieta platiť poisťné na povinné zdravotné poisťenie, pretože ho nemožno nútiť, aby svoj príjem okliešťoval o tieto finančné prostriedky, ktoré mu už aj tak neumožňujú zabezpečovať všetky svoje životné potreby. Tvrdil, že sa sám stará o svoje zdravie a výživu, lebo oficiálnu starostlivosť o zdravie, ale aj potraviny a stravovacie zariadenia považuje za zdraviu škodlivé. Žalovaný od neho nemôže zákonne žiadať akési solidárne platby, ak zároveň ho absolútne nesolidárne vystavuje podmienkam nezlučiteľným so životom, ak mu zoberie časť peňazí a vytvára naň psychický tlak exekúciami, čomu sa musí brániť už 10 rokov. Žalovaný teda zasahuje do jeho najzákladnejších prirodzených práv na samotný život, výživu, ale aj ochranu vlastného zdravia. Zdravie má právo chrániť si sám, ako to uzná za vhodné a nemá právo vnucovať mu akékoľvek sociálne benefity. Správny súd poukázal na konanie vedené na Krajskom súde v Trenčíne pod sp.zn. 12Sa/6/2017, ktorého predmetom bolo preskúmanie rozhodnutia žalovaného zo dňa 29.12.2016, ktorým potvrdil platobný výmer zo dňa 8.2.2016, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť preddavky na verejné zdravotné poisťenie v období od 1.9.2015 do 31.12.2015 a rozhodnutie žalovaného zo dňa 29.12.2016, ktorým potvrdil platobný výmer zo dňa 10.11.2015, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť preddavky na verejné zdravotné poisťenie za obdobie od 18.3.2015 do 31.8.2015. Argumentácia žalobcu v tomto konaní bola obdobná ako v prejednávanej právnej veci. Krajský súd v Trenčíne jeho žalobu zamietol a kasačnú sťažnosť žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zamietol Najvyšší súd SR rozsudkom sp.zn. 9Sžsk/38/2019 zo dňa 27.7.2020. Správny súd poukázal na odôvodnenie rozsudku NS SR, ktorý neuznal námietky žalobcu vo vzťahu k tomu, že neprerušil súdne konanie a nepredložil ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov, konkrétne zákona č. 580/2004 Z.z., s Ústavou SR a Listinou základných práv a slobôd. Kasačný súd taktiež ako nedôvodné vyhodnotil námietky žalobcu, že nie je povinný platiť preddavky na povinné zdravotné poisťenie. Správny súd zdublikoval, že účasť na systéme verejného zdravotného poisťenia vyplýva priamo zo zákona. Zákon č. 580/2004 Z.z., ktorého dotknuté ustanovenia doposiaľ neboli označené ako nesúladne s Ústavou SR ani Listinou základných práv a slobôd stanovuje okruh osôb, ktoré sa na ňom zúčastňujú, ako aj podmienky vzniku a zániku tejto účasti. Správny súd nenašiel zákonný dôvod, pre ktorý by správne orgány nemali považovať žalobcu ako SZČO za subjekt podliehajúci povinnej účasti na zdravotnom poisťení.

9. Proti tomuto rozsudku podal kasačnú sťažnosť žalobca. Uviedol, že sa plne stotožňuje s argumentáciou, ktorú uviedol v žalobe vedenej na Krajskom súde v Trenčíne pod sp.zn. 12Sa/6/2017. Namietal nesprávne právne posúdenie veci zo strany správneho súdu. Podstatou jeho sporu je porušovanie jeho základných ľudských práv. Tieto sú porušené zákonom č. 580/2004 Z.z. tak ako sú deklarované v Listine základných práv a slobôd (ďalej aj Listina). Žalobca sa nedomáha bezplatnej zdravotnej starostlivosti, nevádi mu, keď jeho príjem je nízky a nie je schopný si z neho platiť zdravotné odvody. Nedosiahol príjem, ktorý by zodpovedal minimálnemu vymeriavaciemu základu, z ktorého je vypočítaná jeho povinnosť platiť odvody. Z toho plynie materiálna neopodstatnenosť požiadavky žalovaného. Kde je definované, že musí byť ekonomicky aktívny tak, aby dosiahol aspoň minimálny vymeriavací základ? Naopak, jasne sú definované sumy životného minima, na ktoré nikto nemá právo siahť. Je zakázané nútené dosahovanie minimálneho ekonomického výnosu v zmysle článku 9 Listiny. Namietal tvrdenie súdu, že medzi účastníkmi nebola sporná metodológia výpočtu výšky preddavku. Namietal tento výpočet v tom zmysle, že nemá materiálnu opodstatnenosť, keďže v danom období nedosiahol minimálny vymeriavací základ. Nikto nemá právo nútiť ho, aby zo svojho príjmu povinne zaplatil akési „sociálne - zdravotné výpalné“. Rozlišuje právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť ako sociálne právo a právo na ochranu zdravia, čo je prirodzené právo, ktoré si on uplatňuje. Sociálne práva nemôžu byť nadradené prirodzeným právam, lebo potom nemožno hovoriť o naplnení článku 2 Listiny, išlo by o „sociálnu diktatúru“. Namietal, že súd nekompetentne a čisto politicky filozofuje o neporušovaní jeho základných práv a slobôd na základe uplatňovania zákona č. 580/2004 Z.z. Žiadal, aby súd prerušil konanie a podal na Ústavný súd SR návrh na konanie o súlade zákona č. 580/2004 Z.z. s Listinou základných práv a slobôd. Žiadal, aby súd jasne definoval zákonné ustanovenia, podľa ktorých má právo sám rozhodovať, či k porušeniu jeho základných práv a slobôd dochádza alebo nie. Nakoniec poukázal na významový nesúlad článku 9 listiny s článkom Ústavy SR a nesúlad čl. 26 ods. 3 Listiny s adekvátnym znením v Ústave SR. Podľa neho samotná ústava obsahuje nesúlad s Listinou, čo považuje za úklady proti štátnemu zariadeniu.

10. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadril žalovaný podaním zo dňa 18.10.2021. Stotožnil sa s napadnutým rozsudkom v celom rozsahu a žiadal kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

11. K vyjadreniu ku kasačnej sťažnosti žalovaného podal vyjadrenie žalobca podaním zo dňa 15.11.2021. Konštatoval, že samotné vyjadrenie žalovaného neobsahuje žiadne relevantné skutočnosti. Pripomenul, že žalovaný sám v definitívnom rozhodnutí žiada o rozhodnutie na Ústavnom súde SR. Poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR IV. ÚS 320/2021, ktorým bola jeho ústavná sťažnosť odmietnutá.

12. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná včas, oprávnenou osobou a je prípustná, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) po oboznámení sa so súdnym a administratívnym spisom a obsahom kasačnej sťažnosti vyhodnotil túto ako plne nedôvodnú a zamietol ju z nasledovných dôvodov:

13. Predmetom preskúmania v danom prípade boli rozhodnutia žalovaného zo dňa 18.2.2019 a 29.4.2019, ktorými žalovaný rozhodol o povinnosti žalobcu zaplatiť zdravotnej poisťovni nedoplatok na poistnom z ročného zúčtovania poistného za rok 2017 a preddavky na poistné na verejné zdravotné poistenie za obdobie 1.1.2018 - 31.10.2018. V týchto obdobiach nedosahoval vymeriavací základ žalobcu ako platiteľa poistného minimálnu stanovenú výšku a preto bol upravený na minimálnu výšku. Žalobca namieta výpočet poistného z tejto minimálnej sumy, celkovo sa odmieta zúčastňovať na systéme povinného verejného zdravotného poistenia a platiť doň poistné a má za to, že zákon č. 580/2004 Z.z. je v rozpore s Listinou základných práv a slobôd, keď napriek jeho skutočným príjmom vypočítava preddavky na povinné zdravotné poistenie z vyššej sumy, ako ju skutočne svojou pracou dosiahol.

14. Podľa článku 31 Listiny základných práv a slobôd každý má právo na ochranu zdravia. Občania majú na základe verejného poistenia právo na bezplatnú zdravotnícku starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

Podľa článku 41 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd práv uvedených v čl. 26, čl. 27 ods. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 ods. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny sa možno domáhať iba v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa článku 40 Ústavy SR každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

Podľa čl. 51 ods. 1 Ústavy SR domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 580/2004 Z.z. v znení účinnom k právoplatnosti preskúmaných rozhodnutí (4.3.2019, 22.5.2019) zdravotné poistenie je povinné verejné zdravotné poistenie, na základe ktorého sa poskytuje poistencom verejného zdravotného poistenia (ďalej len "poistenec") za podmienok ustanovených týmto zákonom zdravotná starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti (ďalej len "zdravotná starostlivosť") v rozsahu ustanovenom osobitným predpisom.

Podľa § 3 ods. 2 časť vety pred bodkočiarkou cit. zákona verejne zdravotne poistená je fyzická osoba, ktorá má trvalý pobyt 3) na území Slovenskej republiky.

Podľa § 4 ods. 1 cit. zákona verejné zdravotné poistenie vzniká narodením, ak ide o fyzickú osobu s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (§ 3 ods. 2) alebo o nezaopatreného rodinného príslušníka 8a) podľa § 3 ods. 3 písm. h).

Podľa § 11 ods. 1 písm. b/ cit. zákona na účely tohto zákona je povinný platiť poistné samostatne zárobkovo činná osoba.

Podľa § 11 ods. 4 cit. zákona samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a ktorá je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie zárobkovej činnosti podľa § 10b ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, alebo má príjem z tejto činnosti.

Podľa § 13 ods. 9 cit. zákona vymeriavací základ je najmenej úhrn minimálnych základov podľa odsekov 10 a 11 za všetky kalendárne mesiace rozhodujúceho obdobia, počas ktorých mal príslušný platiteľ poistného povinnosť platiť poistné.

Podľa § 13 ods. 10 cit. zákona na účely tohto zákona sa pojmom minimálny základ samostatne zárobkovo činné osoby a poistenca podľa § 11 ods. 2 rozumie 50% z priemernej mesačnej mzdy.

Podľa § 464 ods. 1 SSP ak kasačný súd rozhoduje o kasačnej sťažnosti v obdobnej veci, ktorá už bola predmetom konania pred kasačným súdom, môže v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázať už len na obdobné rozhodnutie, ktorého prevzatú časť v odôvodnení uvedie.

15. Kasačný súd poukazuje na to, že v obdobnej veci rovnakých účastníkov konania vedenej na Najvyššom súde SR pod sp.zn. 9Sžsk/38/2019 sa riešila totožná právna otázka. V tomto kasačnom konaní žalobca namietal právne posúdenie veci zo strany správneho súdu, ktorý zamietol jeho žalobu vo veci preskúmania rozhodnutí žalovaného zo dňa 29.12.2016 vo veci uloženia povinnosti žalobcovi zaplatiť preddavky na verejné zdravotné poistenie za obdobie od 18.3.2015 do 31.8.2015 a za obdobie od 1.9.2015 do 31.12.2015. Rovnako ako v tu prejednávanom prípade žalobca namietal v kasačnej sťažnosti legálnosť a legitímnosť zriadenia systému zdravotného poistenia s povinným uhrádzaním preddavkov na zdravotné poistenie, pretože zákon č. 580/2004 Z. z. považoval za protiústavný, odmietal bezplatnú zdravotnú starostlivosť a z tohto dôvodu by nemal byť podrobený povinnosti platiť zdravotné poistenie.

16. Kasačný súd v zmysle § 464 ods. 1 SSP poukazuje na odôvodnenie rozsudku NS SR sp.zn. 9Sžsk/38/2019 zo dňa 27.7.2020, ktorý zamietol kasačnú sťažnosť žalobcu ako plne nedôvodnú z týchto dôvodov:

„18. Kasačný súd neuznal námietku sťažovateľa, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces tým, že konanie neprerušil a nepredložil ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Kasačný súd pripomína, že prerušiť konanie podľa druhej vety ustanovenia § 100 ods. 1 písm. b) SSP (predtým § 109 ods. 1 písm. b) OSP) možno len vtedy, ak k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s Ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, dospel súd, a nie účastník konania (R 53/1999). Krajský súd v odôvodnení rozsudku vysvetlil (viď body 20-31), prečo nepovažuje právnu úpravu zákona č. 580/2004 Z. z. za v rozpore s právami, ktoré priznáva ústava a Listina základných práv a slobôd.

19. K rovnakému záveru ohľadom ústavnosti sťažovateľom uvádzaných ustanovení zákona č. 580/2004 Z. z. dospel aj kasačný súd. Ustanovenie čl. 40 Ústavy sa spája s úpravou čl. 51 ods. 1 Ústavy zakladajúcou ústavný pozitívny záväzok Slovenskej republiky. Ústavný súd výslovne potvrdil existenciu tohto pozitívneho záväzku: „Právny základ ochrany zdravia v Slovenskej republike predstavuje čl. 40 ústavy. Je ním deklarovaný pozitívny záväzok štátu účinne zabezpečovať ochranu zdravia, ktorý je realizovaný predovšetkým prijatím právnej úpravy zameranej na ochranu zdravia (PL. ÚS 10/2013. Nález z 10. decembra 2014).“ To znamená, že orgány verejnej moci v Slovenskej republike zaťažuje ústavná povinnosť pripravovať a prijímať zákony, ktoré zabezpečia reálnu dostupnosť bezplatnej zdravotnej starostlivosti na základe zdravotného poistenia. Takýmto zákonom je práve zákon č. 580/2004 Z. z., ktorého protiústavnosť sťažovateľ namieta. Verejné zdravotné poistenie, ako už bolo viackrát uvedené, je tvorené z poistného odvádzaného na základe solidárneho princípu. Z takto zhromaždených prostriedkov je potom všetkým poisteným jednotlivcom hrađená

adekvátne zdravotná starostlivosť, a to v rovnakej miere bez ohľadu na výšku odvodu, ktorou reálne prispeli. Prostredníctvom verejného zdravotného poistenia sa realizuje právo všetkých občanov v zmysle čl. 40 Ústavy.

20. Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 274/07 z 11. októbra 2007 uviedol, že „orgány aplikujúce správne právo a spomedzi nich osobitne sudcovia pri rozhodovaní v správnom súdnictve, sú oprávnení nedostatky zákonnej právnej úpravy svojím výkladom odstraňovať. Takéto odstraňovanie však nemožno považovať za legislatívnu činnosť, ktorá by narušala ústavný princíp trojdelenia štátnej moci. Sudca pri interpretácii normy správneho práva nesmie tvoriť, ale môže odhaľovať a formulovať vzťahy medzi jednotlivými právnymi normami vychádzajúc z účelu a zmyslu právnej úpravy“. V uvedenom rozhodnutí ústavný súd poukazuje na oprávnenie správnych súdov odstraňovať nedostatky zákonnej úpravy, teda vyplňať tzv. pravé či nepravé medzery v práve. Aby mohlo byť využité toto oprávnenie, musí však existovať medzera v práve, ktorú treba výkladom vyplniť. Súd nie je oprávnený odmietnuť aplikovať jasné a vnútorne nerozporné ustanovenie zákona. Takýmto spôsobom by došlo k porušeniu trojdelenia štátnej moci a všeobecný súd by sa stal de facto negatívnym zákonodarcom, čo je v právnom štáte neprípustné. Správny súd nie je oprávnený udeľovať jednotlivcom výnimky z povinností platiť poistné na zdravotné poistenie v rozpore s platnou právnou úpravou, či znižovať odvodové zaťaženie vyplývajúce zo zákona.

21. Pokiaľ sťažovateľ tvrdil, že súd by mal nariadiť ukončenie exekučných konaní z dôvodu premlčania, kasačný súd uvádza, že predmetom konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutí žalovaného uvedených v záhlaví tohto rozsudku. Kasačný súd v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy nie je oprávnený nariadiť zastavenie exekúcie.“

17. Kasačný súd v tu prejednáwanej veci sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym posúdením NS SR uvedeným vo vyššie citovanom odôvodnení rozsudku sp.zn. 9Sžsk/38/2019. Kasačný súd zdôrazňuje, že v zmysle článku 1 ods. 1 Ústavy SR (ďalej ústava) Slovenská republika je zvrchovaný demokratický a právny štát. Táto základná charakteristika štátu sa pretavuje do článku 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa čl. 2 ods. 3 každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Tomu korešponduje čl. 13 ods. 1 písm. a/ ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd. Tu je potrebné uvedomiť si, že pokiaľ zákon ukladá občanom SR konkrétnu povinnosť, osoby, na ktoré táto povinnosť dopadá, sú povinné ju plniť. Inak by nastala anarchia, ktorá je pre riadne fungovanie štátu vrcholne nevhodná a nežiadúca. Princíp legality právneho štátu znamená, že existujú zákony a že konania tých, ktorí im sú podriadení, sú s nimi v súlade. Žalobca sa preto nemôže svojím vlastným rozhodnutím vyňať spod pôsobnosti zákonov Slovenskej republiky, resp. uplatňovať na seba len tie zákony, ktoré sú pre neho výhodné a ignorovať zákony, ktoré už podľa jeho názoru zasahujú do jeho práv.

18. Tak je tomu aj pri aplikácii zákona č. 580/2004 Z.z. Zákon výslovne zakotvuje mechanizmus výpočtu minimálneho vymeriavacieho základu pre výpočet poistného na všeobecné zdravotné poistenie. Tá skutočnosť, že žalobca je povinne zdravotne poistený, vyplýva z § 3 ods. 2 a 4 ods. 1 toho zákona. Žalobca je fyzická osoba, ktorá má trvalý pobyt na území SR a verejné zdravotné poistenie mu vzniklo narodením. Pokiaľ žalobca splnil status SZČO v zmysle § 11 ods. 4 tohto zákona, čo nebolo sporné, je povinný platiť poistné na všeobecné zdravotné poistenie. V danom prípade bolo preukázané, že jeho vypočítaný vymeriavací základ v rokoch 2017 a 2018 nedosiahol minimálny vymeriavací základ pre SZČO upravený podľa § 13 ods. 9 a 10 cit. zákona. Preto správne mu žalovaný tento vymeriavací základ upravil na minimálny vymeriavací základ, z ktorého následne vypočítal poistné percentuálnou sadzbou 14%.

19. Ak platiteľov vymeriavací základ nedosahuje minimálny vymeriavací základ, zákon č. 580/2004 Z.z. sa neuspokojuje pri výpočte poistného len s dosiahnutým vymeriavacím základom, ale poistné vypočíta z minimálneho vymeriavacieho základu. Je to tak preto, aby poistné na verejné zdravotné poistenie bolo odvádzané aspoň v stanovenej minimálnej výške s prihliadnutím na reálne ceny

poskytovania jednotlivých zdravotných výkonov a služieb. Dištancovanie sa žalobcu od prípadného poskytovania bezplatnej zdravotnej starostlivosti, na ktorú má na základe verejného zdravotného poistenia nárok, je právne irelevantné. Je vecou voľby žalobcu, či v prípade jeho zdravotných problémov využije služby bezplatnej zdravotnej starostlivosti alebo nie. Uvedené nemá vplyv na jeho povinnosť platiť zákonné poistné.

20. K námietke žalobcu, že súd nezaujímal fakt, že nedosiahol príjem, ktorý by zodpovedal minimálnemu vymeriavacieho základu, kasačný súd uvádza, že naopak, či už správny súd alebo žalovaný tejto otázke venovali dostatočnú pozornosť a medzi účastníkmi ani nebolo sporné, že žalobca nedosiahol minimálny vymeriavací základ vlastnými príjmami. Na daný stav však žalovaný správne aplikoval zákonnú normu a poistné vypočítal zo správneho minimálneho vymeriavacieho základu. Pre stanovenie výšky poistného podľa zákonnej úpravy nie je rozhodná výška skutočne dosiahnutého vymeriavacieho základu, pokiaľ je nižšia ako minimálny vymeriavací základ. Žalobcu, hoci je podnikateľ, nikto nenúti, aby bol ekonomicky aktívny a aby minimálny vymeriavací základ dosiahol. Aký dosiahne v skutočnosti vymeriavací základ, sa odvíja výlučne od okolností na strane žalobcu, ktorý má oprávnenie na výkon podnikateľskej činnosti, a teda ako podnikateľ si reguluje svoju podnikateľskú činnosť podľa vlastného uváženia.

21. Pokiaľ žalobca namietal, že súd nesprávne uviedol, že medzi účastníkmi nebola sporná metodológia výpočtu výšky preddavku, kasačný súd konštatuje, že z kontextu celého odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že táto metodológia skutočne nebola sporná v tom ohľade, aké sumy žalovaný použil pri výpočte vymeriavacieho základu a následne pri úprave na minimálny vymeriavací základ. Uvedené napokon nerozporoval ani žalobca.

22. Žalobca ďalej svoje argumenty postavil na to, že bezplatná zdravotná starostlivosť je sociálne právo, avšak samotná ochrana zdravia je už prirodzené právo, ktoré si uplatňuje on. V tejto súvislosti kasačný súd konštatuje, že právo na ochranu zdravia je zakotvené v čl. 40, rovnako aj právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť. Článok 40 sa nachádza v oddiele hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, teda nie v oddiele základných ľudských práv a slobôd. Práva zaručené v článku 40 ústavy zaraďujeme medzi sociálne práva. Sociálne práva na rozdiel od základných ľudských práv, ktoré sú prirodzenoprávnej povahy, majú pozitívnu právnu povahu. To znamená, že ústavodarca je ich tvorcom a záleží len na jeho vôli, či ich zaraďí do ústavy alebo nie. Právam vyplývajúcim z článku 40 ústavy zodpovedá povinnosť štátu vytvoriť pri výkone verejnej správy na úseku zdravotníctva taký systém, resp. mechanizmus, ktorý by bol zameraný na realizáciu opatrení smerujúcich k zabezpečeniu zdravia prostredníctvom zabezpečenia zdravotnej starostlivosti na základe zdravotného poistenia.

23. K návrhu žalobcu na prerušenie konania a podanie návrhu na konanie o súlade právnych predpisov pred Ústavným súdom SR:

24. Koncept verejného zdravotného poistenia je plne v rukách štátu. Zdravotná starostlivosť je garantovaná štátom prostredníctvom povinnosti občanov za určitých podmienok platiť poistné do fondu zdravotného poistenia. Princíp solidarity je realizovaný platbami v závislosti od príjmov jednotlivcov a poskytovaním zdravotnej starostlivosti podľa potrieb. Obe tieto práva zakotvené v článku 40 ústavy majú tzv. pozitívnoprávny charakter, ktorý vyplýva z čl. 51 ods. 1 ústavy. Znamená to, že ústavodarca priamo v čl. 40 ponechal úpravu podmienok poskytovania bezplatnej zdravotnej starostlivosti na základe zdravotného poistenia na zákon. Podľa názoru Ústavného súdu SR uvedeného v náleze PL. ÚS 38/03 toto ústavné splnomocnenie na ustanovenie podmienok poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe zdravotného poistenia zákonom v zmysle čl. 40 a jeho vykonanie nemožno považovať za bezprostredné obmedzenie základného práva (nerespektujúce žiadne limity a medze).

25. Z uvedeného vyplýva záver, že pokiaľ v článku 40 ústavy sú zakotvené právo na ochranu zdravia a právo občana na bezplatnú zdravotnú starostlivosť, prijatie právnej úpravy, ktorú predpokladá ústava, nemožno považovať za obmedzenie týchto základných práv, ba práve naopak, štát má povinnosť prijať takú právnu úpravu, ktorú predpokladá ústava a tým umožniť využívanie týchto základných

práv a slobôd. Na tomto mieste je tiež treba zdôrazniť, že zákon, ktorý na základe tohto odkazu ústavy bol prijatý, (zákon č. 580/2004 Z.z.) musel materiálne zabezpečiť, aby sa subjekty práv podľa čl. 40 ústavy mohli aj v skutočnosti reálne dostať k svojim právam a tieto využívať. V tomto ohľade sa teda zákonná povinnosť fyzickej osoby byť verejne zdravotne poistený a platiť poistné aspoň z minimálneho vymeriavacieho základu nejaví v rozpore s danými článkami ústavy.

26. Uvedený exkurz k čl. 40 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy je v celom rozsahu možné použiť aj na článok 31 Listiny v spojení s čl. 41 ods. 1 Listiny vzhľadom na rovnaký gramatický obsah týchto článkov. Ostatné namietané články Listiny (čl. 9, 26 ods. 3) so zákonnou povinnosťou platiť poistné na verejné zdravotné poistenie nemajú bezprostrednú príčinnú súvislosť.

27. Preto v súlade s názorom správneho súdu, ktorý zamietol rovnaký návrh osobitným uznesením č.k. 28Sa/17/2019-41 zo dňa 23.10.2019, aj kasačný súd má za to, že v danom prípade nebolo potrebné prerušiť konanie a podať návrh na Ústavný súd Slovenskej republiky podľa čl. 125 ústavy, pretože ani kasačný súd nedospel k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade zákona č. 580/2004 Z.z. s Ústavou SR, resp. s Listinou základných práv a slobôd. Na margo požiadavky žalobcu, aby súd definoval zákonné ustanovenia, podľa ktorých má právo sám rozhodovať, či k porušeniu jeho základných práv a slobôd podľa Listiny dochádza alebo nie, kasačný súd dodáva, že v kasačnom konaní sa kasačný súd zaoberá zákonnosťou preskúmaných rozhodnutí žalovaného vydaných na základe konkrétnych zákonných a podzákonných noriem. Ako prejudiciálnu otázku však posudzuje, či určujúca otázka pre jeho rozhodnutie vo veci je v konkrétnom právnom predpise upravená ústavne konformným spôsobom. V danom prípade kasačný súd k takémuto záveru pri posudzovaní tejto otázky vo vzťahu ku konkrétnym ustanoveniam zákona č. 580/2004 Z.z. nedospel. Preto návrh žalobcu na prerušenie kasačného konania zamietol

28. Vzhľadom na vyššie uvedené závery kasačného súdu a závery skôr vydaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 9Sžsk/38/2019 vyhodnotil kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

29. O nároku na náhradu trov kasačného konania vo vzťahu k žalovanému bolo rozhodnuté podľa § 168 SSP a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP. Žalovaný bol v konaní úspešný a má právo na náhradu trov kasačného konania, avšak náhradu mu kasačný súd nepriznal, pretože neboli splnené podmienky aplikácie § 168. Žalobca ako neúspešný účastník kasačného konania nemá právo na jeho náhradu (§ 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

30. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

